

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУРИ УКЛАДАННЯ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ ПРИ СПОЖИВЧОМУ КРЕДИТУВАННІ БАНКАМИ

У статті досліджено умови, що передують укладанню договорів споживчого кредитування банками, моделі розгляду заявок та прийняття рішень щодо надання коштів. Проаналізовано вітчизняне законодавство та умови кредитування провідних банків України. Виявлено суттєві недоліки правового регулювання в цій сфері. Зокрема, на сьогодні не існує імперативного переліку мінімальних умов надання кредиту. Визначено можливі варіанти усунення даних недоліків.

Ключові слова: споживчий кредит, кредитоспроможність, платоспроможність, скоринг, експрес-кредит.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні, зважаючи на нестабільну ситуацію, зростає попит на кредити. Громадяни все частіше використовують цю послугу банків на задоволення власних потреб, вступаючи у ризикові з обох сторін відносини.

Останнім часом поширення набуло надання малабезпеченого споживчого кредиту під заробітну плату без визначення цілей одержання даних коштів. Перевагами такого способу надання кредиту є його швидкість оформлення та відсутність поручителів або застави. Зазвичай такі кредити надаються на основі кредитної картки як зручного інструменту доступу до грошей та сучасного способу усунення готівки. Але такі фактично бланкові кредити є високоризиковим активом для банків.

Аналіз останніх досліджень. Питання регулювання надання банками споживчих кредитів досліджували зокрема: С. В. Глібко [1], В. П. Янишен [2]. Питання економічних аспектів банківського кредитування розглядали Т. Я. Продан [3], Г. Ю. Шемшученко [4]. Питання щодо особливостей кредитних договорів вивчали зокрема: О. О. Наумов [5], В. Горбатюк [6]. Проте питання правового регулювання умов, що передують укладенню договору та визначення платоспроможності боржника в сучасних правових умовах потребують додаткового дослідження та вдосконалення.

Метою статті є визначення основних правових проблем переддоговірних умов через аналіз примірних кредитних договорів провідних банків України та аналіз порядку оцінки платоспроможності боржника та додержання вимог законодавства.

Виклад основного матеріалу. Споживчий кредит – це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) фізичним особам на придбання споживчих товарів або послуг у тимчасове користування, під процент, на умовах строковості та платності.

Споживчий кредит, як правило, надається для придбання товарів тривалого користування, на споживчі цілі, на навчання, лікування тощо або для задоволення особистих потреб без визначення мети [7].

У ч. 1 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів» передбачено, що договір споживчого кредиту укладається між кредитором та споживачем, відповідно до якого кредитор надає кошти (споживчий кредит) або бере зобов'язання надати їх споживачеві для придбання продукції у розмірі та на умовах, встановлених договором, а споживач зобов'язується повернути їх разом із нарахованими відсотками. При укладенні подібних договорів важливими є умови, які по суті визначають права і обов'язки сторін [8].

Доцільно виділити відносини перед укладанням кредитних договорів у діях позичальника та банку на підставі відображених у нормативних актах вимог до відносин між ними. Так, відповідно до Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджених постановою Правління Національного банку України № 168 від 10.05.2002 р., банк повинен надавати споживачу при першому зверненні до банку повну, необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про сукупну вартість споживчого кредиту (кредиту на поточні потреби, кредиту в інвестиційну діяльність, іпотечного кредиту) з урахуванням процентної ставки за ним, вартості всіх супутніх послуг, а також інших фінансових зобов'язань споживача, які пов'язані з отриманням, обслуговуванням та погашенням кредиту (у тому числі наданого у формі кредитної лінії, овердрафту за картковим рахунком тощо) і мають бути оплачені споживачем згідно з вимогами законодавства України та/або кредитного договору про надання споживчого кредиту [9].

Проте у законодавстві чітко не визначено, які умови може виставляти банк до клієнта – отримую-

ча послуги перед укладенням кредитного договору. Вони зазвичай встановлюються банками індивідуально. Хоча, на наш погляд, законом мають бути передбачені мінімальний перелік вимог щодо доходу позичальника за його кредитоспроможності, а принципи та умови визначення кредитоспроможності повинні бути визначені НБУ. Фактичні умови надання інформації позичальникам можливо розглянути на підставі відповідних рекламних проектів або публічних пропозицій банків.

Так, проаналізувавши правила надання споживчого кредиту та примірні договори кредиту в десяти українських банків, можна побачити, що деякі з них не ставлять перед клієнтами конкретних умов, а просто пропонують принести невелику кількість документів. У всіх досліджених випадках банки вимагають паспорт громадянина України та ідентифікаційний номер платника податку, а додатково можуть встановлювати умови, що не стосуються платоспроможності позичальника: довідка про доходи за останні 6 місяців – АТ «Райффайзен Банк Аваль» [10] та в АТ «Ощадбанк» [11]. У ПАТ «ПУМБ» сума кредиту та термін кредитування суттєво відрізняються для клієнтів, які отримують заробітну плату [12], ПАТКБ «Правекс-банк» такі кредити обмежує 20 000 гривень [13], а АТ «ОТР Банк» – віком позичальника від 21 до 69 років. При цьому банк «ОТР» розширює умови надання кредиту, якщо особа бере кредит на купівлю автомобіля, що був у використанні, в такому випадку потребуються документи подружжя, свідоцтво про шлюб, довідку з місця роботи про посаду та доходи, декларацію про доходи, документи, що підтверджують право власності на майно, якщо є договір депозиту, відомості про обороти на картковому рахунку, якщо у позичальника є інший кредитний договір, то потрібно надати копію цього договору та інформацію про борг, посвідчення водія. Також необхідно надати документи особи, яка продає цей автомобіль, це зокрема: паспорт, ідентифікаційний номер платника податку, ксерокопія державної реєстрації транспортного засобу, нотаріально посвідчена згода другого з подружжя на продаж автомобіля, а також звіт про незалежну експертну оцінку вартості автомобіля [14].

У «UniCredit Bank» вказують, що для надання кредиту, крім паспорту та ідентифікаційного коду, також необхідно надати нерухоме майно в заставу, а сума кредиту не може перевищувати 60% заставленого майна [15].

Виходячи з наведених переддоговірних умов надання кредиту банками можна дійти висновку, що деякі банки зовсім спростили процедуру отримання

кредиту фізичним особам, надаючи кошти лише за пред'явлення паспорту та ідентифікаційного номера платника податків. Так, виникає питання до таких банків: як вони оцінюватимуть платоспроможність даного позичальника?

Відповідно до п. 1.10 розділу I Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого Постановою Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012 р. (далі – Положення № 23) [16], кредитоспроможність розуміється як наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки, а платоспроможність – як здатність боржника (контрагента) банку своєчасно здійснювати розрахунки за всіма видами своїх зобов'язань.

На підставі цих понять українські банки розробляють власні внутрішні положення та методики аналізу кредитоспроможності позичальника, в основу яких, як правило, покладено окремі вимоги Національного банку України щодо оцінювання банками кредитоспроможності та фінансової стабільності позичальника.

Відповідно до Глави 3 Положення № 23 банк здійснює оцінку фінансового стану фізичної особи, якій надано кредит, у тому числі тієї, яка є суб'єктом господарювання, на підставі кількісних та якісних показників. Кількісними показниками є: сукупний чистий дохід (щомісячні сукупні доходи, зменшені на сукупні витрати та зобов'язання, крім зобов'язань перед банком, що здійснює оцінку фінансового стану боржника – фізичної особи з метою формування резерву; накопичення на рахунках у банку, але ця інформація надається за бажанням боржника; коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника – фізичної особи і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом. Оптимальні значення цих коефіцієнтів банк установлює самостійно з урахуванням видів кредитів і залежно від форми їх надання, цільового призначення, строку користування, наявності забезпечення, способу сплати тощо.

Банк для розрахунку кількісних показників урахує доходи, факт отримання яких протягом дії договору підтверджується достовірними документами, виданими третьою особою (довідка з місця роботи, довідка про доходи, виписка (довідка) банку з рахунку про рух коштів) або банком-кредитором, який є роботодавцем боржника – фізичної особи або здійснює обслуговування його рахунку.

Якісними показниками є: загальний матеріальний стан клієнта (наявність майна у власності); соціальна стабільність клієнта (наявність постійної роботи, ділова репутація, сімейний стан); вік клієнта.

Питома вага кількісних показників у загальній оцінці фінансового стану боржника – фізичної особи має становити не менше ніж 70%.

Наведені умови споживчого кредитування переважно не відповідають таким вимогам, оскільки, на наш погляд, не існує імперативного переліку мінімальних умов. Це породжує те, що банки встановлюють умови, які їм вигідні.

Банк, на нашу думку, обов'язково повинен перевіряти платоспроможність позичальника шляхом оцінки даних про доходи фізичної особи та ризику втрати цих доходів. Саме тому деякі банки одразу вимагають від клієнтів довідку про доходи з місця роботи або ж податкову декларацію, а деякі банки включають доходи членів сімей при розрахунку платоспроможності.

Із цих питань існують різні думки дослідників: В. С. Марцин наголошує: на перше місце при визначенні платоспроможності виходить забезпеченість позичальника власними коштами. Вона повинна складати не менше 50% загальної суми витрат, які він здійснюватиме. Автор звертає увагу, що виникають труднощі при визначенні платоспроможності у зв'язку з існуванням таких чинників, які виміряти й оцінити в цифрах неможливо. Це передусім моральне обличчя і репутація позичальника. Для цього автор пропонує залучати кваліфікованих аналітиків [17, с. 19]. Ми погоджуємось із В. С. Марциним, адже банк повинен у будь-якому випадку оцінити, чи дозволятимуть доходи позичальника повертати суму боргу з процентами вчасно. Також вважаємо, що банк повинен усувати ризики невиконання обов'язків позичальником та виключати видачу кредиту особі, яка хоч і має можливість платити, але через свою непорядність уникатиме сплати.

Разом із тим О. О. Дутченко здійснила порівняльну характеристику методик оцінки платоспроможності позичальника дев'яти провідних українських банків (ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», АКБ «Приватбанк», ПАТ «Промінвестбанк» та ін.). У результаті було встановлено, що всі методики побудовані на базі рекомендацій Національного банку України, вони являють собою порядок визначення кредитоспроможності позичальника на основі розрахунку певного комплексу показників. Також цей аналіз встановив, що підходи при визначенні платоспроможності відрізняються між собою за переліком показників та їх нормативним значенням [18].

Дійсно, серед наведених раніше прикладів є відповідність вимогам нормативно-правових актів На-

ціонального банку України, але банк також визначає власні методики платоспроможності.

Також є питання при використанні на практиці такої моделі розгляду заявок та прийняття рішень, як скоринг. Застосування даної моделі є неоднозначним. Так, наприклад, Д. Снайдер та Т. О'Брайєн [19, с. 59] виділяють такі переваги скорингу: об'єктивне, уніфіковане, послідовне вимірювання ризику, у результаті якого щодо всіх клієнтів з аналогічним ризиком виноситься обґрунтоване рішення; кількісний вираз ризику, який дозволяє застосовувати ціноутворення, яке засноване на оцінці ризику; підвищення рівня автоматизації; має велике значення для систем раннього попередження.

Проте існують також недоліки даної моделі. Зокрема, О. Васильєв [20, с. 43] виділяє такі: недостатній рівень підготовки персоналу для впровадження та ефективного використання скорингу; модель потребує постійного вдосконалення, через постійні зміни соціально-економічних умов; при оцінці майже повністю ігнорується індивідуальність позичальника; не завжди наявна можливість перевірити достовірність наданої потенційним позичальником інформації; деякі параметри скорингових моделей є фіксованими і не залежать від статичних даних.

На думку Н. Г. Волик, скоринг – це математична модель у вигляді зваженої суми певних характеристик, за допомогою якої на основі минулого досвіду банк намагається з'ясувати ймовірність того, що конкретний позичальник не поверне вчасно кредит. Основне завдання скорингу полягає не лише в тому, щоб з'ясувати, чи спроможний клієнт повернути кредит та виплатити відсотки, але й ступінь надійності потенційного позичальника [21, с. 41].

А. М. Верба у своїй статті визначає плюси та мінуси скорингу. Позитивним автор називає: об'єктивність, високу швидкість перевірки інформації, зниження собівартості за рахунок зменшення часу процедури. До негативного автор відносить: можливість клієнта вказати недостовірні відомості, застосування стандартних заявок, використання обмеженої кількості факторів [22, с. 23].

На нашу думку, скоринг на сьогодні не може відобразити повну картину можливості потенційного позичальника розраховуватись із банком. Зважаючи на нестабільну ситуацію скорингова система повинна постійно вдосконалюватися. Використання даної моделі можливе лише з поєднанням її з іншими системами оцінки. У зв'язку з цим постає питання про форму закріплення скорингу як правової процедури. На наш погляд, скоринг має бути закріплений у актах Національного банку України.

Наступна модель розгляду заяв та прийняття рішень – розгляд та видача так званих експрес-кредитів. З точки зору нормативного закріплення процедури оцінки платоспроможності не зрозуміло, чи є достатні показники, щоб банкам проводити оцінку платоспроможності, як передбачено в Положенні №23. Для отримання такого кредиту потрібно подати заявку на надання кредиту та паспорт громадянина України. Цим самим банки ризикують натрапити на некредитоспроможного або недобросовісного позичальника. А позичальник, у свою чергу, наражається на відповідальність наявним у власності майном у разі невиконання кредитного зобов'язання. Саме у зв'язку з такими умовами експрес-кредитів проявляються деякі проблеми із перевіркою інформації про заборгованість потенційного позичальника перед іншим банком зокрема. Це зумовлено тим, що в Україні хоч і існує єдина система обліку позичальників, так званий ЄІС

«Реєстр позичальників», але відомо, що деякі банки, які діють на території держави, не уклали з Національним банком України угоду про участь.

Висновки. По-перше, експрес-кредитування та скоринг є недостатнім з точки зору визначення правових умов кредитних договорів та ставлять під сумнів додержання вимог нормативних актів Національного банку України, в тому числі постанову правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» від 25.01.2012 №23.

Також, на наш погляд, законом має бути передбачений мінімальний перелік вимог щодо доходу позичальника за його кредитоспроможності, а принципи та умови визначення кредитоспроможності мають бути визначені НБУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глібко С. В. Деякі питання регламентування надання банками споживчих кредитів / С. В. Глібко // Держ. буд-во та місц. самоврядування. – 2008. – Вип. 15. – С. 78–87.
2. Янишен В. П. До питання несправедливих умов договорів про надання споживчого кредиту / В. П. Янишен // Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 92-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова, 28 лют. 2014 р. / Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харк. обл. осередок всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». – Х. : [б. в.], 2014. – С. 211–214.
3. Продан Т. Я. Грошово-кредитна політика у регулюванні грошового обігу в Україні [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 / Т. Я. Продан ; Акад. фін. упр., Н.-д. фін. ін-т. – К., 2010. – 20 с. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe.
4. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування [Електронний ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Г. Ю. Шемшученко ; НАН України. Ін-т держави та права ім. В. М. Корецького. – К., 2005. – 202 с. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe.
5. Наумов О. О. Банківський кредит у системі чинників інноваційного розвитку економіки [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.01 / О. О. Наумов ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 20 с. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe.
6. Горбатюк В. До питання про особливості надання фінансових послуг: позики та кредит / В. Горбатюк, А. За-кревський, Л. Кравченко // Юрид. журн. – 2011. – №2. – С. 102–104.
7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123657.
8. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс] : Закон України від 12.05.1991 №1023-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
9. Про затвердження Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту [Електронний ресурс] : Постанова Правління Нац. банку України від 10.05.2007 №168. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0541-07>.
10. Правила надання споживчого кредиту в АТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aval.ua/personal/crediting/cash/>.
11. Правила надання споживчого кредиту в АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oschadnybank.com/ua/>.
12. Правила надання споживчого кредиту в ПАТ «ПУМБ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pumb.ua/ua/private_clients/loans/cash_loans.

13. Правила надання споживчого кредиту в ПАТКБ «Правекс-банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravex.com/rus/services/personal/credit>.
14. Правила надання споживчого кредиту в АТ «ОТР Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.otrbank.com.ua/privateclients/crediting/cash-loan-choice.php>.
15. Правила надання споживчого кредиту в «UniCredit Bank» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unicredit.ua/against_collateral.
16. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Постанова Правління Нац. банку України від 25.01.2012 №23. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
17. Марцин В. С. Кредитні відносини у сучасних умовах господарювання та шляхи їх вдосконалення / В. С. Марцин // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 10. – С. 17–22.
18. Дутченко О. О. Банківське кредитування на основі врахування галузевих особливостей позичальника [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 / О. О. Дутченко ; ДВНЗ «Укр. акад. банк. справи Нац. банку України». – Суми, 2011. – 20 с. : рис., табл. – укр. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all.cgi?irbis_64.exe.
19. Снайдер Д. Скоринг при кредитуванні малого и среднего бизнеса [Електронний ресурс] / Д. Снайдер, Т. О'Брайен // Деньги и кредит. – 2011. – № 10. – С. 59–63. – Режим доступу: www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/snider_10_11.pdf.
20. Васильєв О. Принципи скорингового моделювання / О. Васильєв // Вісн. Нац. банку України. – 2014. – № 5. – С. 40–44.
21. Волик Н. Г. Скоринг як експертний метод оцінювання кредитного ризику комерційного банку при споживчому кредитуванні [Електронний ресурс] / Н. Г. Волик. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vznu/eco/2008_1/2008-2606/volik.pdf.
22. Вербма А. В. Скоринг як інструмент управління кредитним ризиком банку [Електронний ресурс] / А. В. Вербма. – Режим доступу: http://bulletin.uabs.edu.ua/index.php?option=com_bulletin&view=content&serial=eco&id=10.

REFERENCES

1. Hlibko S. V. Deiaki pytannia rehlementuvannia nadannia bankamy spozhyvchykh kredytiv (Some Issues of Regulation of Banks to Provide Consumer Credits), S. V. Hlibko, *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriadiuvannia*, 2008, Vyp. 15, pp. 78–87.
2. Yanyshen V. P. Do pytannia nespravedlyvykh umov dohovoriv pro nadannia spozhyvchoho kredytu (On the Question of Unfair Contract Terms of Consumer Credit), V. P. Yanyshen, *Aktualni problemy pryvatnoho prava : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviach. 92-y richnytsi z dnia narodzh. d-ra yuryd. nauk, prof., chl.-kor. AN URSSR V. P. Maslova*, 28 liut. 2014, Nats. yuryd. akad. im. Yaroslava Mudroho, Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, Khark. obl. osередok vseukr. hromad. orh. «Asotsiatsiia tsyvilistiv Ukrainy», Kh., [b. v.], 2014, pp. 211–214.
3. Prodan T. Ya. *Hroshovo-kredytna polityka u rehuliuванні hroshovoho obihu v Ukraini* (Monetary Policy in the Regulation of Money Circulation in Ukraine) [Elektronnyi resurs], avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.08, T. Ya. Prodan, Akad. fin. upr., N.-d. fin. in-t., K., 2010, p. 20, Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all.cgi?irbis_64.exe.
4. Shemshuchenko H. Yu. *Finansovo-pravovi aspekty rehuliuвання bankivskoho kredytuвання* (Financial and Legal Aspects of Bank Lending) [Elektronnyi resurs], dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07, H. Yu. Shemshuchenko, NAN Ukrainy. Instytut derzhavy ta prava im. V. M. Koretskoho, K., 2005, p. 202, pp. 169–181, Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all.cgi?irbis_64.exe.
5. Naumov O. O. *Bankivskiyi kredyt u systemi chynnykiv innovatsiynoho rozvytku ekonomiky* (Bank Credit in System Factors of Innovative Economic Development) [Elektronnyi resurs]: avtoref. dys. kand. ekon. nauk, spets. 08.00.01, O. O. Naumov, Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka, K., 2010, p. 20, Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all.cgi?irbis_64.exe.
6. Horbatiuk V. *Do pytannia pro osoblyvosti nadannia finansovykh posluh: pozyka ta kredyt* (On the Question of Specifics of Providing Financial Services, Loans and Credits), V. Horbatiuk, A. Zakrevskiyi, L. Kravchenko, *Yurydychnyi zhurnal*, 2011, No. 2, pp. 102–104.
7. *Ofitsiyniyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy* (The Official Site of the National Bank of Ukraine) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123657.

8. *Pro zakhyst prav spozhyvachiv* Zakon Ukrainy vid 12.05.1991 No. 1023-XII (On Consumer Protection: The Law of Ukraine from 12.05.1991 № 1023-XII) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
9. *Pro zatverdzhennia Pravyt nadannia bankamy Ukrainy informatsii spozhyvachu pro umovy kredyuvannia ta sukupnu vartist kredytu* (On Approval of Rules Providing Consumer Information by Banks of Ukraine on the Conditions Credit and Total Cost of Credit by the National Bank of Ukraine of 10.05.2007 № 168) [Elektronnyi resurs], Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 10.05.2007No. 168, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0541-07>.
10. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v AT «Raiffaizen Bank Aval»* (Rules Consumer Credit in JSC «Raiffeisen Bank Aval») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.aval.ua/personal/crediting/cash/>.
11. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v AT «Oshchadbank»* (Rules of Consumer Credit in JSC «Oschadbank») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.oschadnybank.com.ua/>.
12. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v PAT «PUMB»* (Rules of consumer credit in PJSC «FUIB») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://pumb.ua/ua/private_clients/loans/cash_loans.
13. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v PATKB «Praveks-bank»* (Rules of Consumer Credit in «PRAVEX – Bank») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.pravex.com/rus/services/personal/credit>.
14. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v AT «OTR Bank»* (Rules of Consumer Credit in JSC «OTP Bank») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.otpbank.com.ua/privateclients/crediting/cash-loan-choice.php>.
15. *Pravyla nadannia spozhyvchoho kredytu v «UniCredit Bank»* (Rule Consumer Credit in «UniCredit Bank») [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu : http://www.unicredit.ua/against_collateral.
16. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok formuvannia ta vykorystannia bankamy Ukrainy rezerviv dlia vidshkoduvannia mozhyvykh vtrat za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy* Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 25.01.2012 No. 23 (Approval of Regulations on Procedure for the Formation and Use of Bank Ukraine Reserve to Compensate Possible Losses on Active Banking Operations by the National Bank of Ukraine of 25.01.2012 № 23) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
17. Martsyn, V. S. Kredytyni vidnosyny u suchasnykh umovakh hospodariuvannia ta shliakhy yikh vdoskonalennia (Credit Relations in the Contemporary Economy and Ways to Improve), V. S. Martsyn, *Ekonomika, finansy, pravo*, 2009, 10, pp. 17–22.
18. Dutchenko O. O. *Bankivske kredyuvannia na osnovi vrakhuvannia haluzevykh osoblyvostei pozychalnyka* (Bank Lending is Based on Consideration of the Borrower's Industry Features) [Elektronnyi resurs], avtoref. dys. kand. ekon. nauk, spets. 08.00.08, O. O. Dutchenko, DVNZ «Ukr. akad. bank. spravy Nats. banku Ukrainy», Sumy, 2011, p. 20, Rezhym dostupu: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe.
19. Snaider D. Skorynh pry kredytovanny maloho y sredneho byznesa (Principles scoring modeling) [Elektronnyi resurs], D. Snaider, T. OBraien, *Denhy y kredyt*, 2011, No. 10, pp. 59–63, Rezhym dostupu: www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/snider_10_11.pdf.
20. Vasyliiev O. Pryntsyipy skorynhovoho modeliuvannia (Scoring in Lending to Small and Medium-Sized Businesses), O. Vasyliiev, *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, 2014, No. 5, pp. 40–44.
21. Volyk N. H. *Skorynh yak ekspertnyi metod otsiniuvannia kredytnoho ryzyku komertsiiinoho banku pry spozhyvchomu kredyuvanni* (Scoring as Expert Evaluation Method of Credit Risk of Commercial Banks in Consumer Lending) [Elektronnyi resurs], N. H. Volyk, Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vznu/eco/2008_1/2008-2606/volik.pdf.
22. Verba A. V. *Skorynh yak instrument upravlinnia kredytnym ryzykom banku* (Scoring as a Tool for Credit Risk Management of the Bank) [Elektronnyi resurs], A. V. Verba, Rezhym dostupu: http://bulletin.uabs.edu.ua/index.php?option=com_bulletin&view=content&serial=eco&id=10.

Е. В. ИЛЮШЕНКО

студентка 8-й группы IV курса Института подготовки кадров для органов прокуратуры Украины
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРОЦЕДУРЫ ЗАКЛЮЧЕНИЯ КРЕДИТНЫХ ДОГОВОРОВ ПРИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОМ КРЕДИТОВАНИИ БАНКАМИ

В статье исследованы условия, предшествующие заключению договоров потребительского кредитования банками и модели рассмотрения заявок и принятия решений о предоставлении средств. Проанализировано

отечественное законодательство и условия кредитования ведущих банков Украины. Выявлены существенные недостатки правового регулирования в этой сфере. В частности, на сегодняшний день не существует императивного перечня минимальных условий предоставления кредита. Определены возможные варианты устранения данных недостатков.

Ключевые слова: потребительский кредит, кредитоспособность, платежеспособность, скоринг, экспресс-кредит.

K. V. ILYUSHENKO

Student of the 4th Year, 8th Group, The Prosecutors' Training Institute of Yaroslav Mudryi
National Law University

THE LEGAL ASPECTS OF THE PROCEDURE OF MAKING CREDIT CONTRACTS IN THE CONSUMER LENDING BY BANKS

Problem setting. Nowadays in Ukraine, taking into account the unstable situation, demand for credits constantly increases. For some time past the expansion has acquired the concession of consumer credit under wage without defining the aims of gaining these assets. Nevertheless, the advantages of this way of credit concession are quickness of drawing them up and absence of adpromissor or deposit.

Analysis of recent researches and publications. The issue of regulation of concession of consumer credits for banks has been observed in particular by S. V. Glibko and V. P. Yanishen. The problem of bank lending economic aspects has been studied by T. Ya. Prodan and G. Yu. Shemshuchenko. The issue concerning the peculiarities of loan agreement has been examined by O. O. Naumov and V. Gorbatyuk. However, the question of legal regulation of terms, which go before the conclusion of a treaty and determination of debtor solvency in modern legal terms need additional research and improvement.

Paper objective of this article is determination of the main legal issues of precontractual terms through the analysis of typical loan agreements of the top Ukrainian banks and analysis of the debtor solvency valuation order and keeping the legislation demand.

Target of research. Consumer credit is such assets that are given by accommodation party to a physical person for acquirement of the consumer goods or services in terminal usage, under percent, subject to condition of maturities and serviceability. As a rule, it is given for the acquirement of the goods of long usage, for consumer aims, study and treatment.

Nowadays it isn't definitely determined in the legislation, which terms a bank can put forward for a client before the conclusion of the consumer credit. They are usually established individually.

According to precontractual terms of the credit concession for banks, we can conclude, that some banks simplified the procedure of getting credit for physical persons, giving costs only through the producing of taxpayer passport and identification code. Estimating the client solvency in a wrong way, a bank endangers itself and makes problems for debtor.

Conclusions of research. First of all, express-crediting and scoring aren't sufficient from the point of view of determining the credit agreements legislation terms and question the keeping of demands of the National Bank of Ukraine enactments, including the decree of the National Bank of Ukraine government «On Approval of the Procedure of formation and use of reserves banks Ukraine for possible losses on active banking operations» from 25.01.2012 № 23.

Secondly, in our opinion, a minimum set of requirements for the borrower's income for his creditworthiness must be provided by law, and the principles and conditions for determining the creditworthiness must be fixed by the NBU.

Key words: consumer credit, solvency, ability, scoring, express-crediting.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Глібко Сергій Васильович, в. о. заступника директора з наукової роботи НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України.

Ілюшенко К. В. Правові аспекти процедури укладання кредитних договорів при споживчому кредитуванні банками [Електронний ресурс] / К. В. Ілюшенко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2015. – № 1 (4). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Ilyshenko.pdf>.